

Kerkuil maakt comeback

In de jaren zeventig leek de kerkuil in Nederland en Vlaanderen ten dode opgeschreven. Dankzij beschermingsmaatregelen vliegt hij vandaag opnieuw rond de kerktoren.

In de jaren zeventig werd het aantal broedende kerkuilparen zowel in Vlaanderen als Nederland op nog geen honderd geschat. Dat was ver beneden de 1.000 Vlaamse en 1.500 tot 3.000 Nederlandse broedparen die voor die tijd werden opgetekend. 'De achteruitgang van de kerkuil werd destijds ingezet met de strenge winter van 1962-63', zegt Philippe Smets van de Kerkuilwerkgroep Vlaanderen. 'Het vroom toen wekenlang en er lag een dik pak sneeuw waardoor de uilen geen muizen meer vonden. De kerkuilpopulatie had toen wellicht ook te lijden onder het toenemende gebruik van DDT en andere bestrijdingsmiddelen

in de landbouw.' In heel West-Europa daalde het aantal kerkuilen tot minder dan tien procent van de oorspronkelijke populatie. De al gehavende kerkuilpopulatie kreeg bijkomende klappen toen de kleinschalige landbouw plaats maakte voor de industriële landbouw en het uitzicht van het platteland, het favoriete jaaggebied van de kerkuil, drastisch veranderde. Heggen, houtkanten en andere kleine landschapselectementen die veel muizen herbergen, verdwenen, waardoor de kerkuil minder gemakkelijk voedsel vond.

'Een andere boosdoener was het verdwijnen van broedlocaties', zegt Smets. 'Vanaf de jaren tachtig begon men steeds vaker gebouwen hermetisch af te sluiten om verwilderde duiven buiten te houden. Invliegopeningen van kerktorens, boerderijen en schuren - die de kerkuil al jarenlang gebruikt als broedplaats - werden

met gaasdraad ontoegankelijk gemaakt. Steeds meer kerkuilkoppels vonden geen geschikte plek om hun jongen groot te brengen.'

NESTKASTEN

In Vlaanderen werd dertig jaar geleden naar Nederlands voorbeeld een Kerkuilwerkgroep opgericht die nestkasten plaatste in kerktorens en boerderijgebouwen. Elk jaar worden de nestkasten gecontroleerd en de nieuwgeboren jongen geteld. 'Momenteel broedt tachtig procent van de kerkuilen

absoluut topjaar. Er werden 964 broedparen geregistreerd die samen voor bijna 4.000 uitgevlogen jongen zorgden. 2008 bracht met 742 broedparen iets minder jongen voort als gevolg van de strengere winter en het natte voorjaar'. Ook in Nederland is de kerkuil met 3.000 broedparen helemaal terug. De kerkuil kent dus een opmars. Toch zijn de gevaren niet helemaal geweken. Nieuwe 'vijand' is het verkeer. In heel Europa worden steeds meer kerkuilen gegrepen door voorbijrazende wagens

Tachtig procent van de kerkuilen broedt in nestkasten

in nestkasten', aldus Smets. 'Het was een moeizaam proces, maar vandaag bereikt de kerkuil opnieuw zijn historisch niveau van voor de strenge winter van '62-'63. In Vlaanderen was 2007 een

terwijl ze langs muizenrijke wegen jagen. 'In 2008 vonden in Vlaanderen 180 kerkuilen de dood in het verkeer: drie keer zoveel als in 2007', aldus Smets. 'Het was een rechtstreeks gevolg

van de slechtere voedselcondities waardoor meer kerkuilen buiten hun eigen territoria gingen zwerfen op zoek naar voedsel. Het wegvallen van grote aantallen uilen door het verkeer kan de populatiegroei verhinderen.' Vogelbescherming Vlaanderen en Natuurpunt starten daarom, in samenwerking met de Vlaamse overheid, een meldpunt op. 'We willen het grote publiek mobiliseren om wilde dieren die slachtoffer werden van het verkeer te melden op de website van een van beide organisaties. De resultaten van dit project kunnen in

het Vlaamse wegnnet knelpunten voor wilde dieren aanduiden met de bedoeling om maatregelen te nemen', aldus Jan Rodts, algemeen directeur van Vogelbescherming Vlaanderen. Naast het verkeer vormt ook het in gevangenschap houden van kerkuilen een belangrijke bedreiging. Sommige mensen schrikken er niet voor terug om jongen uit nesten te stelen en als huisdier te houden. Door de jongen een 'valse' kweekring om te doen, lijkt het alsof ze legaal in gevangenschap werden geboren. - HD
BRON: Kerkuilwerkgroep Vlaanderen

Roofvogelsoorten herstellen van vergiftiging

De kerkuil was niet de enige roofvogelsoort die in de jaren zestig in de problemen kwam. In 1962 beschreef Rachel Carson in haar boek *Silent Spring* hoe wilde vogelpopulaties achteruitgingen nadat ze werden blootgesteld aan het insecticide DDT. DDT veroorzaakte onder andere eierschaalverdunding, waardoor de eieren sneller braken en de embryo's afstierven. Roofvogels waren bijzonder kwetsbaar, omdat ze aan de top van de voedselketen hoge concentraties giftige stoffen opnemen via hun prooien en in hun lichaam opslaan.

De slechtvalk kreeg wellicht de hardste klappen onder alle roofvogels. Tussen 1950 en 1974 kenden de slechtvalkpopulaties in Europa en Noord-Amerika een achteruitgang van negentig procent die bijna exclusief werd toegeschreven aan het gebruik van DDT en andere giftige pesticiden. In de jaren zestig was de slechtvalk trouwens volledig verdwenen uit België. Nadat DDT en andere bestrijdingsmiddelen werden verboden, kon deze roofvogelsoort zich herstellen. Vanaf 1995 gaf het Fonds voor de Instandhouding van Roofvogels (FIR) de slechtvalk een extra duwtje in de rug door het plaatsen van nestkasten tegen hoogspanningsmasten, koeltoeren van kerncentrales, rookschouwen en hoge gebouwen zoals kathedraal. In 2008 telde Vlaanderen 35 slechtvalkbroedparen en werden er 78 jongen geboren.

Ook andere roofvogelsoorten die onder het gebruik van bestrijdingsmiddelen hadden te lijden - zoals de sperwer, torenvalk en buizerd - zijn terug van weggeweest. 'Toch is het oppassen geboden', aldus Jan Rodts: 'Roofvogels als buizerd, havik, sperwer en slechtvalk worden nog vaak geschoten of opzettelijk vergiftigd met zwaar landbouwgif zoals aldicarb, strychnine en carbofuraan. Door het uitleggen van vergiftigd aas willen malafide jagers een hoge(re) wildstand garanderen.'

In de jaren zestig verdween de slechtvalk door het gebruik van DDT en andere giftige pesticiden.

Mens maakt einde aan afkoeling Noordpool

De temperatuur aan de Noordpool was in de voorbije 2.000 jaar nooit zo hoog als nu.

Klimaatwetenschappers hebben de evolutie van het klimaat aan de Noordpool tijdens de voorbije 2.000 jaar in kaart gebracht. De grafiek toont een enorme temperatuurstijging vanaf de 20ste eeuw.

Uit sedimenten op meerbodems, groeiringen van bomen en boorkernen blijkt dat het arctische gebied zo'n 2.000 jaar geleden begon af te koelen, een fenomeen dat samenvalt met een verminderde hoeveelheid zonne-energie als gevolg van veranderingen in de aardbaan. In de 20ste eeuw is zonne-energie niet langer de belangrijkste factor en maakt een verhoogde broeikasgasuit-

stoot een einde aan de trend. Uit de analyse van het temperatuurverloop aan de Noordpool blijkt dat het voorbije decennium - 1998 tot 2008 - het warmste in de afgelopen 2.000 jaar was en dat de temperatuur ongeveer 1,4 graden hoger lag dan wanneer de trend zich zou hebben doorgezet. Vier van de vijf warmste decennia in de laatste twee millennia lagen tussen 1950 en 2000.

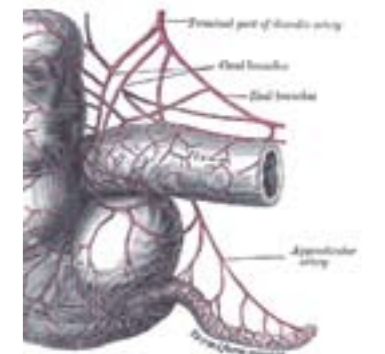
De wetenschappers willen met hun onderzoek de recente alarmerende berichten over de versnelde opwarming in het Noordpoolgebied in een breder perspectief plaatsen. Eerdere reconstructies van het arctische klimaat gingen niet verder dan 400 jaar terug in de tijd. - DDC

BRON: Northern Arizona University, VS

Ook dieren hebben blindedarm

De blindedarm is niet zomaar een nutteloos overblijfsel van de evolutie. Het aanhangsel komt bij veel diersoorten voor en is veel ouder dan werd verondersteld.

In de blindedarm verblijven goed-aardige bacteriën totdat ze nodig zijn om de darmen te herbevolken na, bijvoorbeeld, een aanval van diarree. Het blinde aanhangsel bestaat volgens recent onderzoek al tachtig miljoen jaar, wat erop duidt dat het wellicht een belangrijke functie vervult. De onderzoekers stellen ook dat de blindedarm zeker twee keer los van elkaar evolueerde: een keer bij Australische buideldieren en een tweede keer bij ratten, lemmings en andere knaagdieren, en bepaalde primaten waaronder de mens. Volgens Amerikaanse wetenschappers had Charles Darwin het bij het verkeerde eind toen hij beweerde dat de blindedarm een nutteloos evolutionair overblijfsel is. Hij stelde dat de blindedarm bij onze voorouders meehielp bij de vertering van voedsel en dat

die functie later verloren ging. Darwin dacht ook dat de blindedarm in het dierenrijk maar bij een handvol dieren voorkwam. Volgens de onderzoekers klopt Darwins theorie niet, want als je soorten indeelt bij de familie waartoe ze evolutionair behoren, heeft zeventig procent van alle primaten en knaagdieren een blindedarm. Bovendien gebruiken ook vandaag nog heel wat van die dieren - zoals lemuren, knaagdieren en eekhoorns - de blindedarm bij de vertering. - HD

BRON: Duke University Medical Centre